

Forum Sør

Årsmøte 2007

20 februar 2007

Aktører, relasjoner og resultater i
bistandssamarbeidet

Lars T. Søftestad, Supras Consult
www.supras.biz

INNHold

- Aktører
 - Hva er en aktør? Kategorier av aktører
- Relasjoner
 - Hva er relasjoner? Kategorier av relasjoner, Aktørmodeller, Aktør/Nettverks - analyse
- Konklusjoner
 - Aktører og relasjoner. Bruk av aktør analyse
- Prosjekter
 - E.g., Bangladesh, Etiopia, Ghana, Jemen, Lake Chad

AKTØRER

- Hva er en aktør (stakeholder)?
 - En gruppe/kategori, men kan også være enkeltpersoner
 - Andre aktører vs. oss selv
- Hva kjennetegner aktører?
 - Verdier
 - Preferanser
 - Midler
 - Målsettinger

Om aktører

Klassifikasjon av aktører:

- Land – mottakere vs. givere
- Givere – prosjekt adm./finansiering, regjering
- Mottakere – adm. nivå fra regjering til landsby
- Offentlige, private og kommersielle sektorer
- Private organisasjoner (NGOer) – overnasjonale, nasjonale og lokale
- Forskning og evaluering

RELASJONER

- Aktører må forstås i forhold til andre aktører
- Aktørers handlinger er ikke fastlagte, hverken over tid eller i forhold til aktørene det samhandles med
- Relasjoner har et formelt aspekt og et praktisk/realpolitisk aspekt – teori og praksis

Aktør modeller, I

Fra enkle til komplekse modeller:

1. Linje – 2 aktører

- Giver og mottaker, nasjonsnivå
- Kan forstås horisontalt og vertikalt

2. Trekant – 3 aktører

- Lokalbefolkningen er kommet til, uten at det nødvendigvis medfører noen endring
- Kan posisjoneres med spissen opp eller ned

SC

Aktør modeller, II

3. Firkant – 4 aktører

- Sivile samfunn (NGOer) i giverland kommer i tillegg
- Flere aktører fører til flere relasjoner
- Alle aktørene må forholde seg til flere andre aktører

Aktør modeller, III

4. Femkant og videre...

- Innebærer økt kompleksitet pga flere aktører og fordi verdigrunnlaget er mer komplekst
- "Alle" er sentrale aktører – egen-identifisering
- Forskjellige typer rasjonalitet
 - Eksempel fra Jemen
 - Sentrale aktører innenfor sektorer og adm. nivå
 - Forskjellige relasjoner – uformell vs. formell
 - Forskjellige midler – parlamentarisk vs. stammebasert
 - Forskjellige målsettinger – landet vs. regioner

Aktør analyse, I

- Engelsk: "stakeholder analysis"
- Laget og operasjonalisert av Verdensbanken
- Metode til å beskrive og analysere relasjoner mellom aktører
- Viktig bl.a. for å forstå og løse konflikter

Aktør analyse, II

- I forb. med planlegging av prosjekter
- I forb. med implementering og evaluering av prosjekter
- Brukes også på sektorielt nivå
- Kan også brukes som en metode for å forstå en annen kultur
- Brukes sammen med to andre metoder: "social assessment" og "social analysis"

Aktør analyse, III

Aktør analyse, f.eks. med referanse til et prosjekt, består av 4 trinn:

1. Identifiser sentrale aktører
2. Bestem interesser og potensiell innvirkning
3. Bestem innflytelse og viktighet
4. Lag en aktør deltaker strategi

Aktør analyse, IV

1. Identifikasjon av sentrale aktører

- Hvem er potensielle mottakere?
- Hvem kan bli negativt påvirket?
- Er sårbare grupper identifisert?
- Er støttespillere og motparter identifisert?
- Hva er relasjonene mellom aktørene?

Aktør analyse, V

2. Bestem interesser og potensiell innvirkning

- Hva forventer aktørene?
- Hva slags fordeler kan de regne med?
- Hvilke ressurser kan de bidra med?
- Vil deres interesser stå i motsetning til prosjektets målsettinger?

Aktør analyse, VI

3. Bestem innflytelse og viktighet. For hver aktør, fastlegg:

- Makt og status – politisk, sosialt, økonomisk
- Grad av organisering
- Kontroll av strategiske ressurser
- Uformell innflytelse – personlige forbindelser
- Makt relasjoner sammen med andre aktører
- Grad av viktighet for prosjektets suksess

Aktør analyse, VII

4. Lag en aktør deltaker strategi. Planlegg å innkludere aktører med hensyn på:

- Interesser, viktighet og innflytelse
- Spesielle tiltak nødvendige for å innkludere viktige aktører som mangler innflytelse
- Tilstrekkelige former for deltaking gjennom hele prosjektet fra planlegging til slutt

Om nettverk, I

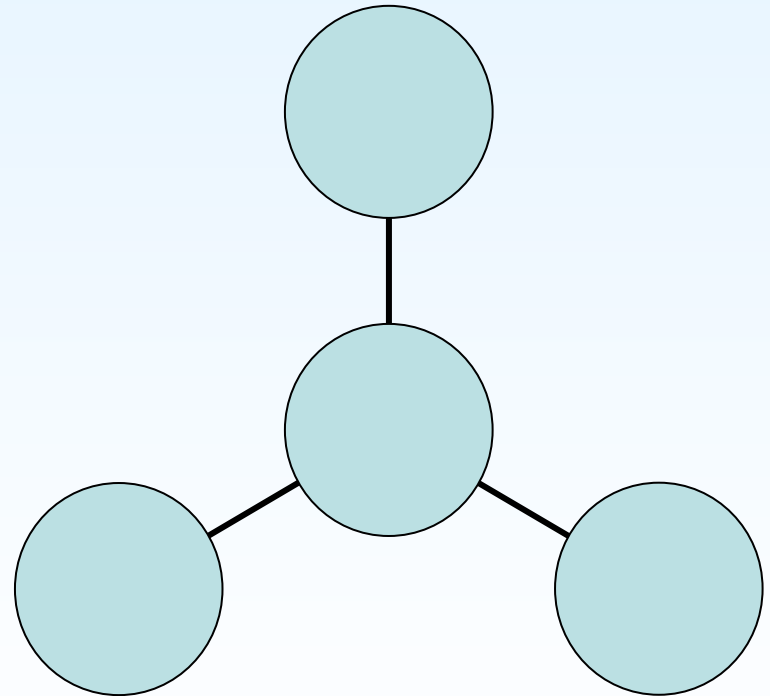
- Sammenkobling av flere aktører utgjør et nettverk
- Aktørene er knutepunkter, og relasjonene mellom aktørene er koblinger mellom knutepunktene
- Nettverksanalyse analyserer knutepunkter og relasjoner – sterke vs. svake
- Økende kompleksitet – pro et contra

Om nettverk, II

Et enkelt og generisk nettverk kan se slik ut:

- Aktører (noder)
 - Perifære vs. sentrale
 - Makt vs. avmakt
- Relasjoner
 - Styrke
 - Retning
 - Innhold

SC

KONKLUSJONER

- Aktører er ikke bare "de andre" – "vi" på giver-siden er også aktører. Mao, bistand er subjektiv
- Aktører bringer med seg verdier, preferanser, midler og målsettinger
- Antallet involverte aktører er ofte stort, og ofte motsetningsfylt
- Relasjoner mellom aktører er sjelden likeverdige og ofte uttrykk for makt vs. avmakt
- Aktør analyse gir innsikt i hvordan lage samarbeidsmodeller som involverer alle aktører

PROSJEKTER

Prosjekt organisering og implementering:

- Mange aktører involvert, på giversiden (ofte flere land) og mottakersiden
- Flere konsulent firmaer, ofte på forskjellige nivå, som underleverandører
- Komplekse sett av virkemidler og målsettinger
- Aktører har verdigrunnlag – og følgelig målsettinger – som ofte står i konflikt til hverandre
 - F.eks.: religion, trad. kultur, økonomisk system

Ghana

Noen eksempler på aktør analyser jeg har arbeidet med i forskjellige land:

1. Ghana

- Sterkt sivilt samfunn
- Voksende regionale forskjeller
- Moderniseringens konsekvenser
- Eksempel: kystsoneforvaltning
- Problem: støtte sivilt samfunn, koble sammen offentlig sektor og sivilt samfunn

Bangladesh, Etiopia

2. Bangladesh

- Svakt sivilt samfunn på lokalt plan
- Flere marginale aktører
- Svært svak regjeringsmakt på lokalt plan
- Eksempel: fiskeri sektoren
- Problem: enorme klasseskiller, religiøse motsetninger, kvinners posisjon, kooptering, "bokshish"

3. Etiopia

- Etniske motsetninger
- Eksempel: situasjonen i regionen Afar i nordøst
- Problem: forbinde etniske grupper og regioner

Serbia, Lake Chad

4. Serbia

- Sterke etniske motsetninger
- Problem: få serbere til å akseptere Roma

5. Lake Chad bassenget

- Cameroon, Chad, Niger, Nigeria, SAR
- Forørkning
- Enorm befolkningsvekst
- Problem: få de 5 landene til å samarbeide og ikke motarbeide hverandre

Mauritania

6. Mauritania

- Etniske problemer
- Lover som ikke beskytter naturgrunnlaget
- Staten har eiendomsrett til alt, befolkningen bruksrett
- Eksempel: hvordan gi lokalbefolkningen muligheter til å bestemme over bruk av naturressurser selv
- Problem: få regjeringen til å forstå at befolkningsvekst og tørke, sammen med utilfredsstillende lovverk, samvirker og ødelegger naturgrunnlaget

Konklusjoner om prosjekter

- De som er involvert på giversiden er selv aktører og bringer med seg egne verdier
- Aktørene har offisielle og skjulte målsettinger
- Prosjekter er i økende grad prosess orientert
- Prosjektadm. er hierarkisk – kommunikasjon
- Man må forholde seg ikke bare til mottakerne, men også til kolleger og samarbeidspartnere
- Ofte en vanskelig balansegang – kompromisser
- Man lærer noe nytt for hvert prosjekt

VIDERE ...

- Aktør analyse er viktig for å forstå hva som skjer i mottakerlandet:
 - Øke effekt og måloppnåelse
 - Minske negative virkninger
- Minske negative virkninger er lite forstått og fokusert på:
 - Motparten forstår ofte ikke prosjekt-samarbeide og innvirkninger
 - Motparten er innbyrdes uenige

Videre ...

- Denne analysen bør kunne gi interessante muligheter for videre diskusjoner internt i organisasjonene. Jeg foreslår at dere tar utg.pkt. i egne prosjekter, og tenker omkring følgende:
 - Verdier
 - Midler
 - Målsettinger
 - Aktører
 - Målgruppe(r)
 - Forskjellige typer aktører – aktører som støtter, motvirker eller utbytter/utnytter prosjektet
 - Resultater

Til slutt

- Denne presentasjonen er tilgjengelig her:
 - www.supras.biz/library/doc/training.html
- Ta gjerne kontakt for å diskutere dette videre. For kontakt informasjon se:
 - www.supras.biz

